

WIELKOPOLANIN

„WIELKOPOLANIN” wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt. — Przedpłata na pocztach: kwartalnie 1,25 mk., z odnośzeniem do domu 1,62 mk. — Inzeraty od wiersza drobnego 25 fen. — Rękopisów się nie zwraca.

Z dodatkiem niedzielnym
„Ognisko Domowe”.

Przedpłata w Poznaniu: kwartalnie 1,20 mk., z odnośzeniem do domu 1,45 mk., miesięcznie 40 fen., z odnośzeniem 50 fen. Ekspedycja ulica Posadowskiego 39. Telefonu nr. 1818. — Redakcja ulica Dolna Wałowa 1. Telefonu nr. 1143.

Przedpłata na grudzień.

„Wielkopolanin” kosztuje na wszystkich pocztach w Niemczech

40 fen.

W Poznaniu zapisywać można „Wielkopolanina” w Ekspedycji, ul. Posadowskiego nr. 39 i w agencjach za 40 fen.

„Wielkopolanin” zapisany jest w cenniku pocztowym w wykazie głównym (Zeitungs-Preisliste II-te Abtheilung U Pola. — W Austrii: Oester. Zeitungs-Preis-Verz. für 1908.

„Wielkopolanin” dołącza dla swych abonentów bezpłatny dodatek świąteczny z rycinami pod tyt.: „Ognisko domowe” i prowadzi Obronę praw na dla swych przyjaciół bezpłatnie.

„Wielkopolanin” ma obecnie największą z wszystkich pism polskich liczbę abonentów; umieszczone w nim ogłoszenia znajdują jak największe rozprzestrzenienie.

Abonent „Wielkopolanina” otrzymuje „Pasiękę” za niższą opłatą.

Zapłata.

Pan Leon Czarliński, długoletni poseł, obywatel wzorowy i patriota gorący, doczekał się pod koniec swej ulubionej kariery parlamentarnej szczególnej oceny ze strony „Lecha”.

W num 266 „Lecha” w artykule zatytułowanym „Do zgody” z dnia 12 bm. pisze „Lech”:

Oprócz tego uzyskamy okręg szubiński zarzut wyparła się swolch stałych zasad i przekonań — przeto wzywam redakcję „Lecha”, by dała dowód, na jakim (fakcie) swoje twierdzenia opiera.

Tak brzmi list p. Leona Czarlińskiego. Słusznie postąpił p. Leon Czarliński, żądając dowodu na zarzut — zrozumiałem jest to odezwanie, ponieważ najodporniejszego oburzy takie gołosłowne rzucanie bladem frazesami.

Wystąpienie „Lecha” dowodzi, że można się zapracowywać dla sprawy narodowej, że można być wzorowym obywatelem i patriotą, a zawsze się znaleźć zarozumiałec, który wynajdzie zarzut. Lecz to nie najważniejsze w tej sprawie, ponieważ nie tylko u nas, lecz w innych społeczeństwach z równą niewdzięcznością spotykają się ludzie zasłużeni. Ważniejszym jest charakter zarzutów, czynionych p. L. Czarlińskiemu.

Panu L. Czarlińskiemu zarzuca „Lech”, że w ostatnich latach opuszczał grunt ludowy i demokratyczny.

Zarzuty te, bez żadnych dowodów rzucone, byłyby niezrozumiałe, gdyby „Lech” nie zaliczał się do pism partii narodowo-demokratycznej.

Nie wiemy, czy p. Leon Czarliński stał w jakich stosunkach z endecją, przypuszczamy jednak, że do niej nie przystąpił — zatem nie był partyjnikiem, to zdaje się starczyło „Lechowi” do zrobienia zarzutu, że w ostatnich latach odstąpił z gruntu ludowego i demokratycznego. Wiemy, że p. Leon Czarliński stał zawsze na najobeznanej gruncie narodowym, że nie czynił

żadnych stanowych rozróżnień, że pracował zawsze w najmocniejszym przekonaniu, że służy ogółowi. Nie wiemy, żeby kiedykolwiek występował przeciw ludowi, albo przeciw demokratyzmowi, tyle jednak jest pewnem, że nie pochlebiał żadnym partyjnikom — a to już błąd.

„Oto „Lech”, pismo narodowo-demokratyczne, nie rozumie innej pracy tylko w ramach partii, a ponieważ p. L. Czarliński nie należał do partii, zatem rzekomo ustępował z gruntu ludowego i demokratycznego. —

Pisaliśmy bardzo często, że dłuższe należenie do partii, zasklepienie się w jej ramach, musi ujemnie wpłynąć na nasz zmysł oceniania pracy innych, nie należących do partii. Pisaliśmy też, że każda partja sama sobie staje się celem. Na to wszystko dostarczył dowodu „Lech” swym wystąpieniem przeciw posłowi Czarlińskiemu.

„Lech” zupełnie zapomina o szczerem i jasnem stanowisku narodowemu posła Czarlińskiego, i tylko o jednym pamięta, że nie zapisał się do endeków — stąd przypuszczalnie wysnuwa słaby wniosek, że w ostatnich latach ustępował z gruntu ludowego i demokratycznego. Oto owoc partyjności!

Do niezupełnie pewnych okręgów

należy szamotulsko-międzychodzko-obornicko-skwierzyński.

Okręg ten był dotąd reprezentowany przez Polaka, od roku 1907 posłuje z niego hr. Maciej Mielżyński, który rozwinięty wielce żywą agitacją, przeszedł większość 1892 głosów. Pisma niemieckie wyrażają nadzieję, że uda im się okręg ten nam wydrzeć, przyozem podają następujące obliczenia: W okręgu mieszka 73,000 Niemców a 98,000 Polaków, lecz przewyżka 25,000 głów polskich nie jest niebezpieczną przy wyborach, bo przewyżka pochodzi stąd że w polskich rodzinach jest więcej dzieci.

Przy wyborach w r. 1907 był wśród Niemców każdy piąty wyborcą a wśród Polaków co szósty. Według tego stosunku byłoby niemieckich wyborców 14,600 a polskich 13,800. Jeżeli więc głosy niemieckie się nie rozstrzela, powinien Niemiec przejść.

Rozstrzygają przy wyborach głosy niemieckich katolików, których liczą do 17,400 głów.

Tak brzmi obliczenia niemieckie.

Odpowiadają one mniej więcej rzeczywistości, ale mimo to nadzieje niemieckie, że nam wydrą okręg, się nie zliszają, lecz musimy dolożyć się dobrze. Aby apetyty niemieckie poskromić. Wiemy dobrze, że wielu Niemców katolików głosuje na protestanta, ale mała garstka odda jednak głosy naszym posłowi. Prócz tego musimy lud, pracujący pod niemieckim panem zawczasu przygotować do wyborów, aby nam te głosy nie przepadły. Jeżeli komitety i mężowie zaufania spełnią swą powinność, zwycięstwo powinno być po naszej stronie. Pierwszym jednakże warunkiem jest nie rozbić się na obozy, nie osłabiać zapasu dla kandydata niepotrzebnymi krytykami, raczej wszelkich dobyć trzeba sił, aby zapal urósł tak, iżby nikogo nie brakło przy urnie wyborczej. Powinniśmy nie tylko zwyciężyć, lecz powiększyć liczbę naszych głosów.

Wybory.

Wiadomo, że poseł Brejski nie zamierza dalej posłować. Komitet powia-

towy tczewski proponuje walnemu zebraniu następującą listę kandydatów 1) dr. Laszewski z Grudziądza, 2) poseł dzielnicy ziemskiej Hasse z Nowej Cerkwi, 3) dr. Maj z Starogardu.

— Na Warmji wysuwają centrowy przeciw kandydaturze X. prob. Barczewskiego z Brunswaldu kandydaturę X. Kriksa z Lamkowa.

Krwawe odradzanie się Chin.

Krwawy okres, jaki obecnie przechodzą Chiny, jest nieuniknionem następstwem całej historii narodu chińskiego, który przeszedł cały szereg krwawych burz i za czasów starożytnych i w czasie podboju Chin przez Tatarów i w czasie panowania mongolskiego i wreszcie w okresie panowania obecnej dynastji mandżurskiej. Jeżeli dodamy do tego trzy wojny z Anglikami, Francuzami i Japonją i cały szereg powstań, otrzymamy krwawy obraz dziejów chińskich.

Krwawe są zwłaszcza dzieje panowania mandżurskiego. Walka polityczna o uwolnienie się z pod jarzma mandżurskiego rozpoczęła się w Chinach zaraz po objęciu tronu przez obecną dynastję. Wówczas już powstał cały szereg tajnych związków politycznych, który, jako cel, wytknął sobie obalenie tronu Tsin-gów i osadzenie na tronie bogdychana dynastji Mingów. W ostatnich latach panowania cesarza Kwangsi, na początku bieżącego stulecia, Chiny całe pokryte były już siecią tajnych związków rewolucyjnych. Ruch rewolucyjny w Chinach wzrastał i krzepnął w miarę szerzenia się cywilizacji europejskiej w państwie. Im bliżej Chińczycy zapoznawali się z ustrojem państwowym europejskim, tem dotkliwiej odczuwali błędy własnego ustroju, tem gorętsze rodziło się w lepszych umysłach chińskich pragnienie dorównania ideałowi europejskiemu. Na drodze jednak do urzeczywistnienia ideału tego stała się dynastja, na której też zogniskowała się nienawiść narodu całego.

W r. 1908 całe Chiny żyły już jedną myślą tylko obalenia dynastji mandżurskiej. Ogniskiem rewolucji stały się Chiny południowe, skąd propaganda rewolucyjna szła w naród, między nowe wojsko, wyćwiczone na sposób europejski, w młody świat urzędniczy i w uczącą się młodzież. Chiny całe jednoczą się w zamiarze przeprowadzenia reform i obalenia dynastji, która im stoi na przeszkodzie. I tylko rząd jeden nie nie rozumie, czy też rozumieć nie chce i po dawnemu otacza się nieludnymi pracownikami.

Ruch rewolucyjny dociera zwycięsko do Pekinu i nie ulega wątpliwości, że stolica państwa znalazła się wkrótce, jeżeli się już nie znalazła, w ręku rewolucjonistów. Czy jednak wzięcie Pekinu będzie ukoronowaniem rewolucji? Czy rząd rewolucyjny zdoła się utrwalić i czy wszystkie prowincje zgodzą się na proklamowany przez rewolucjonistów ustroj republikański? Odpowiedź na pytanie to może wypaść tylko przecząco. Zdobyte Pekinu będzie nie końcem wojny i zwycięstwem ruchu rewolucyjnego, lecz początkiem dopiero najstraszniejszej wojny domowej.

Działacze rewolucyjni popełnili na samym początku ruchu błąd bardzo wielki: pozwolili na mordowanie spokojnych Mandżurów, to znaczy, że uznali za wrogów rewolucji nie ułolny rząd mandżurski, lecz także spokojną ludność mandżurską. Przez wymordowanie Mandżurów przywódcy rewolucji jakby pokazali chcieli, że niosą dobrodziejstwa

nowego ustroju tylko dla Chińczyków, a nie dla innych także narodów, zamieszkujących państwo, nie dla Mongołów, Mandżurów, Tatarów, Burjatów, Tybetańczyków itd. Przez wymordowanie Mandżurów działacze rewolucji zastąpili chcieli jedynie panowanie dynastji mandżurskiej przez panowanie rządu chińskiego.

A jednak działacze rewolucyjni powinni byli nie zapominać, że Mandżurów nie naród ambitny, który nie zgodził się nigdy na zależność od Chińczyków, że zachował i dawne męstwo wojenne i zamiłowanie do niezależności. Trudno dziś wyrazić w cyfrach istotną siłę narodu mandżurskiego i armji mandżurskiej, nie ulega jednak wątpliwości, że Mandżurów z orężem w ręku bronili będą prawa swego życia i samodzielności. A upośledzeniem przywódcy rewolucji zapominają, że po pierwszym poważniejszym zwycięstwie Mandżurów większość miast i prowincji, które dziś uznają władzę rewolucjonistów, wyrzeknie się posłuszeństwa nowym panom. W upośledzeniu zwycięskiem działacze rewolucyjni nie liczą się i z tą bardzo dla nich ważną okolicznością, czy państwa europejskie uznają zechcą rewolucję chińską za fakt dokonany.

Wiadomości polityczne.

Niemcy. W plątek obradował parlament w dalszym ciągu nad projektem ustawy o opłatach od żeglugi rzecznej. Rozprawy rozpoczęto omawianiem 15 paragrafów artykułu drugiego ustawy. Przepsy, zawarte w tych paragrafach dotyczą pobierania opłat od żeglugi na najważniejszych rzekach wspólnych, t. j. tych, których bieg prowadzi przez obszary kilku państw związkowych, zwłaszcza na Renie, Wezerze i Labie. Do zmian, które w tych przepisach poczyniła komisja w projekcie rządowym, podano z łona różnych stronnictw znowu szereg wniosków, uwzględniających po większej części życzenia miejscowe odnośnych wnioskodawców. Liberalowie wnoszą o zaprowadzenie kanalizacji rzek Mozeli i Saary. Inny wniosek, podpisany przez posłów niemał wszystkich stronnictw — z wyjątkiem konserwatystów — żąda kanalizacji rzeki Lahny, socjaliści żądają dalszej kanalizacji Menu i Neckaru aż do miasta Bambergi i Esslingen.

Pruski minister robót publicznych i kolei Rzeszy, Breitenbach wyjaśnia stanowisko rządu, który przy opracowaniu projektu starał się uwzględnić jak najdalej idące życzenia wszystkich państw interesowanych i oparł projekt swój na dokładnych obliczeniach finansowych. Rząd godził się na uchwalone w komisji zmiany, chociaż one po części wychodzą poza granicę tego, co zamierzał i prosi o zaniechanie wszystkich wniosków, dalej idących. Wywody ministra popierają przedstawiciele rządów bawarskiego i wirttemberskiego. Wywody ministrów spowodowały cofnięcie kilku wniosków, n. p. o kanalizacji rzeki Lahny i Saali; natomiast liberalowie, wolnomyślni i socjaliści obstają przy wniosku o kanalizację Mozeli i Saary. Po wycopaniu dyskusji odbyło się głosowanie. W dyskusyjnym głosowaniu odrzucono wszystkie wnioski do § 1 artykułu drugiego przeciw głosom socjalistów, wolnomyślnych i części liberalów; wnioski o kanalizację Mozeli i Saary odrzucono w imiennym głosowaniu 188 głosami, przeciw 109. Następne paragrafy do słódmego włącznie przyjęto po odrzuceniu wniosków według uchwały. Dalsze obrady odroczone do soboty.

Wojna włosko-turecka. Rzym Według doniesień z Trypolisu rozwijała Turcy gorączkową działalność w celu dokonania szturm na Trypolis. Na południu od Trypolisu obozują znaczne siły zjednoczonych Turków i Arabów, którzy tylko wyczekują stosownej chwili, aby napaść na pozycje włoskie. General Canewa poczynił już wszelkie przygotowania w celu odparcia napadów nieprzyjacielskich.

— Rzym, 17. bm. „Giornale d'Italia” ogłasza w wydaniu nadzwyczajnym, że redakcja zwróciła się do rządu włoskiego z prośbą, aby jej otworze oświadczył czy flota włoska naprawdę zamierza dokonać blokady Dardanellów. Rząd włoski odpowiedział na to, że na razie nie myśli o akcji wojennej w Dardanellach. — Według dalszych doniesień tegoż dziennika koncentruje się część floty włoskiej w porcie tarentyńskim.

Rewolucja w Chinach. Londyn, 17. bm. Według wiadomości nadeszłych tu z Pekinu, czynią rewolucjonistów w dalszym ciągu zabieg w celu skłonienia Yuanszika do przyjęcia tymczasowo prezydentury republiki chińskiej, dopóki zgromadzenie narodowe w Pekinie nie powoła dalszych uchwał. Yuanszika wzbrania się jednak uczynić zadość tym prośbom; gotów jest jednak przyjąć zaofiarowaną mu godność w tym wypadku, jeżeli żądać tego będzie cały naród chiński.

— Londyn, 17. bm. „New York Herald” donosi z Pekinu, że pod Chinkang rewolucjonści stoczyli walkę z wojskiem cesarskim. Siły rewolucjonistów wynosiły 4000 wojska, cesarskie 3000 ludzi. O wyniku potyczki dotychczas nie ma wiadomości. — Obóz wojska cesarskiego, znajdujący się pod Lungtan 20 mil na południe od Nankingu, bom bardowali rewolucjonści. O wyniku bitwy również nie ma wiadomości.

— Waszyngton, 17. bm. General Boll, głównodowodzący amerykańską flotą w Japonii, otrzymał od rządu swego zlecenie, aby się ewentualnie w porozumieniu z interesowanymi mocarstwami — postarał o utrzymanie regularnego ruchu kolejowego na linii Pekin Tientsin. W tym celu dano generałowi jeden pułk do dyspozycji. Komendant wschodnio azjatyckiej floty amerykańskiej, przemieścił swoją główną kwaterę z Szanghaju do Nankingu.

— Londyn, 17. bm. W tutejszych kołach dyplomatycznych utrzymuje się przekonanie, że Sir Edward Grey wygłosi 23 listopada w parlamencie wielką mowę o stanowisku, jakie Anglia zajmowała podczas rokowań niemiecko francuskich w sprawie marokańskiej. Wywódów Sir Grey'a wyczekują z wielką ciekawością jako odpowiedź na wywody Bethmana-Hollwega oraz Heydebranda w parlamencie niemieckim.

Francja. Paryż. Korespondent berliński wychodzący w Paryżu „Excelsior” telegrafował wczoraj dziennikowi swemu: Książę pszczyński zaprosił przed kilku dniami niemieckiego następcę tronu na polowanie w swych dobrach. Cesarzowiec jednakże nie mógł

przyjąć zaproszenia, gdyż — jak brzmiała telegraficzna odpowiedź urzędowa, przeszkadzała mu w tem jego obowiązki służbowe. Korespondent „Excelsiora” dowiaduje się teraz rzekomo z „najlepszego” źródła, że powód nieprzyjęcia zaproszenia jest zupełnie inny niż ten, jaki podaje odpowiedź urzędowa. Cesarz Wilhelm miał bowiem cesarzewicę za jego zachowanie się w parlamencie podczas mowy Heydebranda ukarać 30 dniami wresztem domowym, który następcę tronu właśnie odsługuje. — Odpowiedzialność za prawdziwość tej wiadomości trzeba naturalnie pozostawić „Excelsiorowi”.

— Paryż, 17. bm. Według doniesienia z Lorientu, robotnicy arsenału, zatrudnieni na krążowniku „Bourbet”, zaprzestali wczoraj nagle pracy, ponieważ inżynier arsenału początek czasu pracy wyznaczył na godzinę niekorzystną dla robotników. Gdy dyrektor arsenału oświadczył robotnikom, że doniesienie o tym miało charakter żartu, rozpoczęli pracę na nowo, wkrótce jednak dalszych 500 robotników przystąpiło do strejku i zawalił wszystkich robotników, pracujących w portach wojennych, aby poszli za ich przykładem.

Subhasty w listopadzie.

Dnia 20 o godz. 9 na sądzie w Kępnie posiadłość, położ. w Wyszanowie, obsz. 10,70,30 ha. i 1,67,21 ha, stolarza Antoniego Kuletsza w Wyszanowie i żony jego Marji z d. Bródza.

Dnia 20 o g. 11 na sądzie w Inowrocławiu a) podwórze obsz. 2 ar. 40 kwadr. metr., dom mieszkalny ogród przy domu i chlew, b) podwórze obsz. 4 ar. 60 kw. metr. oraz c) podwórze obsz. 15 ar. 60 kwadr. metr., dom mieszkalny z chlewami, należ. do tow. młynarstwa parowego Grabski, Wilkoński & Co. tow. z ogr. por. w Inowrocławiu.

Dnia 20 o godz. 11 na sądzie w Poznaniu posiadłość położ. w Poznaniu, 8 ar. 2 kwadr. metr. roli, oraz posiadłość obsz. 9 ar. 86 kw. metr. gospodarza Stefana Schneidera i żony jego Justyny.

Dnia 20 o godz. pół do 4 po południu na sądzie w Kościanie posiadłość położ. w Kleczewie, obsz. 2 ha. 37 ar. 70 kw. metr., plekarza Józefa Hytrego w Kleczewie.

Dnia 21 o godz. 10 na sądzie w Krotoszynie posiadłość położ. w Koblernie, 1) podwórze i ogród, obsz. 12 ha., 66 ar. 10 kw. metr. 2) rola i łąka, obsz. 2 ha. 21 ar. i 90 kw. metr., gospodarzyni Marjanny Nowak w Koblerni.

Repertuar Teatru Polskiego w Poznaniu.

— Sobota, dnia 18 listopada: „Hrabina”. Opera w 3 aktach St. Moniuszki. Ceny operowe. Abonament uchylony.

— Niedziela dnia 19 listopada po południu: „Barbara Radziwiłłówna”. Dramat hi-

storyczny w 5 aktach przez A. Felińskiego. Ceny popołudniowe.

— Niedziela, dnia 19 listopada wieczorem: „Ptasznik z Tyrolu”. Operetka w 3 aktach przez K. Zellera. Ceny operowe. Abonament ważny.

— Poniedziałek, d. 20 listopada po raz 3: „Hrabina”. Opera w 3 aktach St. Moniuszki. Ceny operowe. Abonament uchylony.

— Wtorek, dnia 21 listopada po raz 6: „Grube ryby”. Komedja w 3 aktach M. Bałuckiego. Ceny dramat. Abonament z powodu zjazdu uchylony.

— Środa, dnia 22 listopada. Z powodu święta ewangelickiego teatr zamknięty.

— Czwartek, dnia 23 listopada po raz 4: „Hrabina”. Opera w 3 aktach Stan. Moniuszki. Ceny operowe. Abonament uchylony.

— Piątek, dnia 24 listopada po raz 1: „Krystynka”. Obrazek w 3 aktach przez L. Dobrzyńską Rybicką. Ceny dramatu. Abonament uchylony.

— Sobota, dnia 25 listopada: „Dziady”. Sceny dramatyczne A. Mickiewicza. Ceny dramatu. Abon. uchyl.

— Niedziela, dnia 26 listopada wieczorem „Halka” Stanisława Moniuszki. Ceny operowe. Abonament ważny.

— Poniedziałek, dnia 27 listopada. Szóste przedstawienie popularne: „Wesele Fosi”. Krotkowiła w 3 aktach R. Ruszkowskiego. Ceny popołudniowe.

Bilety nabywać już można w domu towarowym p. K. Ignatowicza. Nr. telefonu 2213.

Wiadomości z bliska i z daleka.

Poznań, dnia 18 listopada 1911.

Uczmy dzieci czytać

i pisać po polsku!

* **Przyjacielom naszym,** którzy chcieliby zająć się rozszerzeniem „Wielkopolania”, prześlemy większą ilość egzemplarzy do rozdania wśród znajomych, jeżeli prześlą naszej Ekspedycji ul. Posadowskiego 39 dokładny swój adres.

* **Biuro Związku Narodowego** znajduje się przy ulicy Dolnej Wąlowej nr. 1 na I piętrze. Biuro jest otwarte we wszystkie dni powszednie z wyjątkiem soboty od 4—5 po południu.

Walery Lebiński, Główny sekretarz Związku Narodowego.

* **Panom chlebobawcom** możemy polecić leśnika doświadczonego. Bliższy adres poda ekspedycja naszego pisma, ul. Posadowskiego 39.

* **Baczność!** Rodzice, którzyby pragnęli chociaż kilkogodzinnej w tygodniu opieki dla swych dzieci mogą się zgłaszać we wtorki i piątki od godz. 4 do pół do 6 w mieszkaniu przy Rybakach nr. 6 w podwórzu na dole.

* **Poznań.** Zebranie miesięczne Stronnictwa ludowego w Poznaniu odbędzie się w niedzielę, dnia 19 bm. o godz. 2 na sali p. Strzeleckiego. Na porządku obrad bardzo interesujący wykład polityczny. Każdy Po-

lak, katolik, który się zajmuje sprawami politycznymi winien na nasze zebrania pilnie uczęszczać. Inteligencja mile widziana.

* **Wielki festyn kiermaszowy.** Towarzystwo Pań Miłosierdzia św. Wincentego i Paulo (konferencja św. Józefa) i Towarzystwo „Warta” urządzają wspólnie węgry i zabawę kiermaszową w sali bazarowej w niedzielę 19 listopada. Komitet nie szczędzi starań i zabiegów, aby przybywająca publiczność znalazła jak najwięcej urozmaiceń i przyjemności. Stragany obficie zaopatrzona w zwierzęta, drób, pieczywo, owoce i cukry — pawilon z przesłoniczonymi ławkami, świeże kwiaty, kosze szczęścia, koło fortuny, zadowolą niewątpliwie wymagania szanownej publiczności. Ponieważ znane są ogólnie cele i potrzeby jednego i drugiego Towarzystwa, liczymy na pewno, że szanowne obywatelstwo tak ze wsi, jak z miasta licnie przybędą na kiermasz.

Otwarcie festynu kiermaszowego nastąpi o godz. 11 i pół przed południem. Wstępne dla osób dorosłych 50 fen., dla dzieci 25 fen. — Po kiermaszu skromna zabawa tańeczna.

* **Ze względu** na brak sali wykłady ludowe w niedzielę, dnia 19. bm. odbyć się nie mogą.

* **Szanownym czytelnikom** zwracamy uwagę, że firma J. N. Durczykiewicz, Poznań, Stary Rynek 71-72 urządza w niedzielę dn. 19 bm. od godz. 4-tej do 8-mej po południu wielką wystawę wewnętrzną, której zwiedzenie gorąco polecamy.

* **Dla jeżdżących koleją** pożądanem będzie wyjaśnienie w sprawie zajmowania miejsc w pociągach. Każda osoba, wchodząca do wagonu, jest uprawniona do zajęcia miejsca, o ile jest wolne. Traci prawo do miejsca, kto je opuszcza, nie pozostawiając na nim jakiegobądź przedmiotu. Nie wystarczy zająć miejsce przeznaczone do pakunków. W pociągach D zajęte miejsce ma ważność tak długo, dopóki nowy podróżny nie wylegitymuje się wypełnioną karteczką.

* **Landratem** powiatu poznańskiego - zachodniego mianowany dotychczasowy landrat powiatu witkowskiego, hr. Scharck von Wittenau. Dotychczasowy landrat Tilly przeniesiony do Królewca jako wyższy radca rejencyjny.

* **Pielęgnowanie zębów w szkole.** W szkołach w Witkowie wprowadzono lekarską rewizję dentystyczną i pielęgnowanie zębów dzieci szkolnych. Obecnie stwierdzone, że 95 odsetek dziatwy tamtejszej ulegała pasci się zębów.

* **Pociągający obław.** Wobec zmniejszonych obrotów rządowych sklepów monopolowych (wódczanych) w roku przyszłym ma ulec zamknięciu 386 sklepów monopolowych w cesarstwie rosyjskiem, z tego w Królestwie Polskiem 42 sklepy (12 na mocy uchwał gminnych).

* **Kłeska rolnicza w prowincji saskiej.** Urzędowo obliczono, że rolnictwo w prowincji saskiej poniosło skutkiem suszy, która spowodowała chylenie plodów rolnych mianowicie ziemniaków i buraków, jako też z powodu zarazy na bydło, świnie i drób do 300 milj. mk. straty.

* **Nierzetelny kasjer.** Landsberg nad Wartą. Kasjer tutejszej niemieckiej spółki pożyczkowej i oszczędności, Wolff, został aresztowany. W kasie brak 65 tysięcy.

Teatr polski w Poznaniu.

„Hrabina”

opera w 3 aktach Stanisława Moniuszki, słowa W. Wolskiego, wystawiona po raz pierwszej na scenie naszej w piątek, dnia 17 listopada r. b.

„Hrabinę”, pomimo że nosi na sobie niezaprzeczoną cechę oryginalnego, rodzimego talentu niemiernie naszego kompozytora i zawiera wiele rzeczy nowych i pięknych, uważamy za słabszy od innych utworów Moniuszki. Daje się w nim zwłaszcza czuć pewien brak jednolitości w kompozycji, pewna fragmentaryczność, pewna pobieżność i pospiech. Obok pereł prawdziwego natchnienia, jaką jest np. ów przebudny polonez rozpoczynający akt trzeci, niefjednokrotnie napotykać motyw wyśpiewany już przez samego mistrza gdzieś indziej i pięknie. Mimo to rodzima, swojska nuta Moniuszkowej latni i tu rzewnym urokiem czaruje ucho słuchacza. Lecz do łagodnej, swojskiej, tęsknej harmonji Moniuszkowych dźwięków i polonezów, przysłał się tu po raz pierwszy dźwięk satyry, poczulowej, dobroduszej, ale nie bez pewnego pieprzka. Przed młotem do niej nastąpiły kompozytorowi polskiemu, cudzoziemskiemu i motylkowatość, jakie grasowały po niektórych salonach warszawskich, w chwili, gdy

rozgrywały się losy ojczyzny... Myśl tę wyraził Moniuszko w partjach podczaszyca, Dzidzia i wreszcie samej hrabiny, w przeciwstawieniu do czysto polskich i serdecznych postaci starego chorążego, Broni i Kazimierza. Najoryginalniejszą ze wszystkich jest partja samej hrabiny. Delikatny humor i satyra przebiegają się tu w przesadnej afektacji, wyrażonej ustawicznym balansowaniem od najwyższych do najniższych rejestrów głosu. Najcharakterystyczniejszą w tej mierze jest oryginalna i umiejętnie skomponowana aria w akcie trzecim: „Czy mam mój żal okazać mu”. Pełnym rzwem przystoi do głębi przejmującego uczucia jest ów polonez, tworzący preludjum do trzeciego aktu. Brzmi on jak skarga starego wiarusa za niepowrotną uroczą przeszłością. Polonez ten był dziełem szczęśliwego natchnienia chwili. — Na ostatniej próbie przed pierwszym przedstawieniem „Hrabiny” — jak pisał Włodzimierz Wolski w liście z Brucki datowanym z 2 września 1877 r. do Stanisława Wegnera, — spostrzegł Moniuszko, że akt trzeci wymaga koniecznie preludjum. Powrócił do domu i przez noc napisał ten polonez na cztery violonczole. Rano wyuczyła go się orkiestra, a wieczorem trząsł się teatr od oklasków. — Znakomitą jest instrumentacja w „Hrabinie”, mniej za to chóry. Wspaniała jest muzyka do baletu w akcie drugim, z której podniosła należy charakte-

rystyczną i melodyjną polkę, do której przynależą się chętnie każdy z dzisiejszych, pierwszorzędnych kompozytorów.

Treść opery następująca: Wdowa hrabina zakochuje się w Kazimierzu, który kocha się w młodzieńczej Broni, wnuczce chorążego. Kazimierz idzie na wojenkę i powraca z niej, już ma popaść w ręce zwodniczej syreny, ale ratuje go od niej podstępem podczaszyca, który swata Kazimierza z Bronią a hrabina wychodzi za Dzidzia, który zaszargawszy fortunę, a dawno już krojąc na hrabinę, żeni się z nią. Rzecz napisana zręcznie i z wielkim dowcipem. Wolski socharakteryzował ówczesne dwa światy o tyle, o ile to należało do podkładu słów pod operę komediową. Ilość się musiał również z trudnemi ówczesnemi warunkami cenzury rosyjskiej, nie mógł więc więcej pogłębić tych — dwóch światów, w tworze swym roztoczyć szerszą skalę światła i ciem. Wiersz w „Hrabinie”, jak we wszystkich utworach Wolskiego piękny, jedyny i melodyjny, — odpowiednia kanwa, na której Moniuszko wyhaftował swą operę.

Na scenie naszej wystawiono „Hrabinę” wspaniale. Sama partja tytułowa, wykonana przez pannę Marję Steffiłównę, ze wszechmiar sumiennie i pod względem muzycznym umiejętnie, straciła jednak ów wyraz charakterystyczny, który jej autor nakreślił. — Panna Steffiłówna była więcej przedstawicielką

dzisiejszej doby, a nie początków ubiegłego stulecia. Dobrą Bronią, tak co do gry jak i śpiewu była panna Cellńska. Sympatycznym jak zwykle był p. Miłosza (Dzidzi), grał i śpiewał wyborne i on najlepiej odczuł czas, w którym się „Hrabina” rozgrywa. Rola Kazimierza odspiewał z powodzeniem p. Hayek. Chorążego śpiewał p. Szeller i potężnym swym głosem zachwycił słuchaczy. P. Kosiński (podczaszyca) wyszedł z swej roli zwycięsko, grał z humorem niezrównanym i pod względem muzycznym „trzymał się” dobrze. Wymienić jeszcze należy p. Bukowskiego w niewielkiej roli Doliwy, który odspiewał jako wkładkę piękną arję L. Denza po włosku. W drugim akcie odtańczył państwo Faliszewscy taniec mitologiczny Zefir i Flora, Satyrzy i bachantki z corps de ballet, nadto odtańczyli artyści nasi kotyllona. Wystawa była wspaniała, kostjumy nowe i stylowe, reżyserja spełniała we wszystkich szczegółach swe zadanie, orkiestra była przez p. Barańskiego prowadzona dobrze, chóry przygotowane były starannie. Publiczność tłumnie stawiała się na przedstawienie i huźnemi oklaskami dawała wyraz swemu zadowoleniu. Dodać jeszcze należy, iż po ukończeniu pierwszego aktu wręczono p. Steffiłównie i p. Haykowi wspaniałe dekoracje kwiatowe.

Osiadłem w Środzie

i przejąłem biuro p. adwokata Dr. Łukanowskiego.

Dr. Hempowicz, adwokat.

Ważne Zebranie

I Nadzwyczajne Ważne Zebranie Spółki „Rabatt Hermes”, e. G. m. b. H. odbędzie się w środę, dnia 22-go listopada r. b. o godz. 8 i pół wgl. 9 i pół wieczorem w lokalu Spółki, św. Marcina 68 (dom ogrodowy). O liczny udział członków uprasza

A. Glabisz.

Rada Nadzorcza:

Dr. K. Hęcla.

Podróżujący

na prowizję może się zaraz zgłosić, który już po wsiach jeździł. Krotoszyńska fabryka kawy słodowej „Extra.” Stanisławski & Co., Krotoszyn.

cy marek. Aresztowany przyznał się, że zdefraudowane sumy podbił fałszując kwity.

*** Trzęsienie ziemi w Niemczech** południowych. Frankfurt, 17 bm. Wczoraj wieczorem około godziny pół do 11 odczuło w wielu miastach Niemiec południowych silne trzęsienie ziemi. W Frankfurcie n. M. trwało trzęsienie ziemi około 6 sekund i było tak silne, że w wielu domach obrazy z ścian pospadały. W Monachium trzęsienie również było silne i przejęło ludność wielkim strachem. W teatrze w Heidelbergu z powodu trzęsienia ziemi musiano przerwać przedstawienie; pomiędzy widzami wybuchła panika. Również w Mannheimie musiano w tamtejszym teatrze nadwornym przedwcześnie zakończyć przedstawienie, gdyż widzowie z strachem wybiegli na ulicę. W Konstancji ukazało się na niebie jakieś błyskawiczne światło, a niedługo potem nastąpiło silne trzęsienie ziemi, które uszkodziło wiele budynków. Bardzo silne trzęsienie ziemi, nawiedziło Taubingen, a także Lautlingen, gdzie zawałił się wiadukt kolejowy i wskutek tego pociąg pospieszył musiał się zatrzymać. Silne trzęsienie ziemi odczuło także w Moguncji, Darmstadtzie i Aschaffenburgu. Przyrządy seismograficzne w instytucie geofizycznym i meteorologicznym w Frankfurcie n. M. doprowadzone zostały wskutek trzęsienia ziemi do takiego nieporządku, że dokładnie zdołano tylko stwierdzić czas, kiedy trzęsienie nastąpiło, tj. o godz. 10 min. 27 i 10 sekund.

Trzęsienie ziemi w południowych Niemczech, o którym donosiliśmy wczoraj krótko, odczuło najsilniej w Wyrttembergii. Z wszystkich stron nadchodzą wiadomości o obaleniu się kominów, a domy wykazują pęknięcia, szczyty się pozapadały. Ludność opuszczała domy. W Lautlingen skutkiem trzęsienia ziemi, powstał w zakładzie elektrycznym, z powodu krótkiego spięcia przewodów, pożar. Spalił się zakład, oraz należny do tegoż dom mieszkalny i młyn. Według dotychczasowych wiadomości nikt z ludzi nie poniósł śmierci. Nadchodzą w dalszym ciągu wiadomości o trzęsieniu ziemi z Bawarii, Tyrolu, Koberga, z Metz, Belfortu, Besancon i z Szwajcarii. Straty nie są znaczne.

*** Gniewkowo.** Na tutejszym targu zdarzyło się w czwartek wielkie nieszczęście. Czteroletni chłopiec robotnika Woronieckiego przejechany został przez wóz ze wsi i ciężko skaleczony w głowę. Jedno oko wypłynęło.

*** Strzałkowo.** Na szosie do Słupcy, tuż na granicy przejechał wóz trzyletnie dziecko pewnej rodziny robotniczej, wracającej z Prus do domu.

*** Napady cyganów.** Na drodze z Kumińska do Białej w powiecie czarnkowskim cyganie napadli kobietę, zamordowali ją i obrabowali a potem na miejscu zbrodni zakopali. Cyganów wysłędzono. — Pod Landsbergiem żandarmi stoczyli formalną bitwę z cyganami. Cyganki stanęły w obronie mężów i braci, których przyaresztowano z powodu kradzieży. Podczas walki odcięto palcami dwóm cyganom części ciała.

*** Świdnica.** Główna wygrana Świdnickiej loterii wystawowej wartości 40 tysięcy marek, padła na cieślę Kalessę, który obecnie odsiaduje dłuższą karę więzienną.

*** Berlin.** Na poczeki w Schönebergu ukradł bezdomny Georg Treptow pewnej panie 140 marek w papierach i usiłował uciec. Dogoniono go jednak i sprawiwszy mu porządne baty, oddano w ręce policji.

*** Berlin.** Rada miejska zgodziła się na pożyczkę 281 milionów marek na nadzwyczajne potrzeby administracyjne.

*** Za 160 tys. franków diamentów.** Berlińska policja kryminalna poszukuje 40-letniego handlarza drogiemi kamieniami, de Wijnshiek z Amsterdamu, który ukradł za 160 tys. mk. drogie kamienie i zbiegł, jak przypuszczają do Berlina.

*** W Wattenscheid** (Westfalja) aresztowano bandę podrabiaczy pieniędzy, składającą się z 6 osób. Fabrykowali oni banknoty państwowe.

*** Przeciwno żydom** o imiona chrześcijańskie. Sąd okręgowy w Odesie rozpatrywał cały szereg spraw wytoczonych żydom o używanie imion chrześcijańskich. Wszyscy podsądni skazani zostali na grzywny od 10 do 25 rubli.

*** Akcja przeciwdrożyniana** w Krakowie. Komisja spożywca wezwwała rzeźników i masarzy, ażeby w przeciągu dwu dni zniżyli ceny wędlin i mięsa z powodu obniżenia cen żywego towaru. Uchwalono ustanowienie maksymalnych cen mięsa sprzedawanych na targach krakowskich, oraz rozpocząć sprzedaż ziemniaków, zakupionych przez miasto.

*** Kraków.** W ostatnich dniach wydarzyły się jedne po drugich świętokradstwa w kościołach na Skale u OO. Karmelitów,

św. Mikołaja i Bożego Ciała. Wszędzie pokradziono wota i dywany. Aresztowano jako sprawczyń, wyrobnice obłąkane.

*** Telegrafowanie głosu.** Sztokholm. Inżynier szwedzi Sven Borglund wynalazł aparat do telegrafowania i odtwarzania dźwięków głosu. Aparat będzie skonstruowany w Niemczech i gotowy ma być w ciągu kilku miesięcy.

*** Toulon.** Zachorowało tu 10 marynarzy z trzech statków wojennych, pod oznakami otrucia. Jeden z nich zmarł.

*** Hojna ofiara magnata polskiego.** „Dziennik Kijowski” donosi: Józef hr. Tysskiewicz złożył 100,000 rubli w gotówce na założenie średniej szkoły rolniczej w gubernji kijowskiej. Według jego życzenia szkoła ta ma powstać w majątku jego Bilec. Niezależnie od funduszu, hrabia Tysskiewicz ofiaruje ziemię pod gmach szkolny, oraz materiały budowlane.

*** 25 lecie „Lutni” warszawskiej.** Sympatyczna drużyna śpiewacza warszawska, znana w całej Polsce z wysokiego poziomu artystycznego, w grudniu rb. obchodzić będzie 25 lecie swego istnienia.

*** Powrót obcizyńców.** Z Krakowa donoszą, że rozpoczął się sezon powrotny robotników z Prus do Galicji. Obliczają, że wracać będzie przez Kraków około 300 000 ludzi.

*** Z Ameryki.** W Baltimore w Stanach Zjednoczonych obchodził X. kardynał Gibbons 50 letni jubileusz kapłaństwa oraz 25 letni jubileusz kardynalski. Ponieważ X. kardynał Gibbons jest jednym z najwybitniejszych księży kościoła w Ameryce, przeto uroczystości jubileuszowe przybrały rozmiary niezwykle. Zjechało do Baltimore 9 arcybiskupów, 30 biskupów i około 1000 księży z wszystkich stron Stanów Zjednoczonych. W pochodzie uroczystościowym wzięło udział około 35 000 katolickich młodzi i młodzieńców. Także murzyni brali udział w tych uroczystościach. — Jubilat pochodzi z rodziny irlandzkiej i urodził się w roku 1834 w Baltimore w Ameryce. Zasługi jego około wzmocnienia i rozszerzenia Kościoła katolickiego w Ameryce są bardzo wielkie. On też założył uniwersytet katolicki we Waszyngtonie, co było sprawą bardzo doniosłą dla katolicyzmu w Ameryce. On także bardzo żywo zajmował się sprawami robotniczymi i walczył usilnie o prawo robotników do organizowania się. Liczne pisma popularne jubilata czytane są pilnie nie tylko przez katolików, ale i przez tamtejszych protestantów

*** W Springfield** (w stanie Massachusetts) rozpoczął się proces przeciwko Betramowi Spencerowi, młinnemu kupcowi. We dnie zajmował się swoim dobrze prosperującym składem, a w nocy popełniał włamywania i kradzieże. Na takiej kradzieży zdybały go przed półtora rokiem dwie panie. Jedną z nich zastrzelił Spencer.

*** W Nowym Jorku** zniesiono zakaz palenia tytoniu dla pań w restauracjach i kawiarniach.

*** Testament milionera.** Nowy Jork. Testament zmarłego niedawno nakładczy Józefa Pulitzera otworzono. Przeważną część majątku zapisał swoim braciom. 10 milionów otrzymała akademia dziennikarska, założona przez Pulitzera w Kolumbji, 5 milionów instytut popierania rozwoju muzyki i literatury. Wśród legatów znajdują się dwa po 800 mk. za najlepszy artykuł wstępny i najlepsze sprawozdanie reporterskie.

*** Cyklon,** jaki ostatnimi dniami nawieździł stany Illinois i Wisconsin w Ameryce północnej, spowodował śmierć przeszło 700 osób.

*** Kalendarz.** Niedziela 19 go listopada: Elżbiety królowej. Wschód słońca o godzinie 7 minut 29, — zachód o godzinie 4 minut 1.

— Poniedziałek 20 listopada: Simplicje bisk.

Wiadomości literackie.

— „Swojskin powieści.” Pod takim miłym tytułem zaczęło wychodzić nakładem nowopowstałej księgarni wydawniczej p. F. Z. Pawłowskiego w Poznaniu wydawnictwo w celu zwalczania szkodliwej literatury tandetowej. W programowym słowie czytamy, że wydawnictwo to służyć ma swemu zadaniu, obejmując w przystępnej dla każdego formie dzieła naszych mistrzów myśli i słowa, tudzież utworów współczesnych pisarzy, trzymane w kierunku etyczny-pedagogicznym. Pierwszy zeszyt mówi do przekonania, że wydawnictwo to spełniać będzie nader korzystnie swój cel wytknięty, albowiem pierwszą zaraz powieść tworzy śliczne opowiadanie, złożone wedle dramatu Juliusza Słowackiego „Sen Srebrny Salomei”, barwne i żywe, mogące stać się nie tylko przyjemną i pożyteczną lekturą, ale zarazem i doskonałym wstępnym podręczni-

klem do późniejszego czytania oryginałów. Wydawnictwo to, którego pojawienie się na czasie witamy z całym zadowoleniem, zasługuje na szczere poparcie.

Urząd stanu cywilnego.

Poznań, dnia 16 listopada.

Zapowiedzie:

Robotnik Franciszek Ruschke z Martą Grobelną. Kupiec Józef Klimak z Weroniką Tatulą. Malarz-artysta Andrzej Malinowski z Florentyną Grodzką.

Śluby:

Pozasłużb. kapitan Kurt Scharlach z Anną Hippe. Wachmistrz Wilhelm Toepke z Klarą Seidel. Kupiec Franciszek Kahler z Otylią Beyer. Ślusarz Jerzy Noak z Marianną Szymańską z domu Fikiewicz. Malarz Michał Gensler z Marianną Frąckowiak. Robotnik Augustyn Stachowski z Marią Seegers.

Urodziny:

Syna: Robotnik Franciszek Białkowski. Asystent telegr. Paweł Mix. Kupiec Piotr Urbanowski. Stolarz Telesfor Grzeńskie wicz. Robotnik Ryszard Noack. Kamieniarz Jan Skrzypczak. Niez. K. S.

Bliźnięta: Syna i córkę: Restaurator Albert Wolff.

Córkę: Robotnik Wojciech Rataj. Szewc Franciszek Majchrzak. Robotnik Bernard Amüller. Tragarz paczek Wincenty Beim. Robotnik Antoni Perzyk. Niez. S. Robotnik Jan Balbierz. Mistrz szewski Jakób Dolata.

Umarli:

Stanisław Ciesielski 2 mies. Jan Świętek rok i 4 mies. Kuśnierz Mateusz Powaczynski 71 l. Piotr Magdziarek 14 l. Nepomucena Czymińska 85 l. Mistrz piekarski Stanisław Kordelasinski 68 l.

Urząd stanu cywilnego.

Poznań, dnia 17 listopada.

Zapowiedzie:

Tapicer-dekorator Gustaw Schnicke z Martą Rossdorff.

Śluby:

Robotnik Sylwester Konarski z Julją Rogalską. Robotnik Stanisław Hopa z Franciszką Kapczyńską. Cygarnik Antoni Pionczyński z Józefą Romańską.

Urodziny:

Syna: Pomocnik szafnerski Jakób Kowalski. Brukarz Karol Pankin. Marjan Jakób Semmler. Pomocnik handlowy Stefan Bestyński. Robotnik Stanisław Jasicki. Kominiarz Franciszek Hoppe. Rzeźnik Oskar Krause. Książkowy banku Brunon Mebus. Niezam. T.

Córkę: Robotnik Leon Dąbrowski. Tapicer Andrzej Fabisch. Robotnik Wacław Dureczak. Malarz Franciszek Pięta. Stolarz Antoni Książniakiewicz. Kupiec Eryk Wipf. Stolarz Marjan Dębożyński.

Umarli:

Pobierająca rentę Katarzyna Szadzik 80 lat. Sprzedawczka Aniela Wojewodka 17 lat. Mistrz piekarski Marcelli Grzeńskowiak 50 lat. Reinhold Art 11 mies. Helena Chwalińska 11 mies.

Ruch w Towarzystwach.

Zebrań odbędą się:

— Koła Towarzystwa Rękodzielników w niedzielę o g. 7 na sali Domu katolickiego.

— Tow. wstrzemięźliwości „Jutrzenka” w niedzielę o g. 7 i pół na sali dominikańskiej.

— Katolickiego Tow. Robotników Polsk. (przy Farze) w niedzielę o g. 5 na sali dominikańskiej.

— Kat. Tow. Rzemieślników Polskich w poniedziałek o g. pół do 9 na sali Domu katolickiego.

— Tow. „Pielgrzym” p. w. Boga Rodzicy w niedzielę o g. 5 na sali Resursy, św. Marcina 68.

— Tow. Uczniów handlowych w niedzielę o g. 3 w Resursie.

— Tow. „Pielgrzym” p. w. Matki Boskiej Dąbrowskiej w niedzielę o g. pół do 5 na sali parafialnej na Śródece.

— Tow. polsko-kat. Terminatorów p. w. św. Alojzego w niedzielę o g. 6 w domu św. Józefa.

— Tow. Scenicznego w niedzielę o g. 7 w lokalu posiedzeń przy ul. Ślusarskiej 6.

— Tow. przem. „Dźwignia” na św. Łazarzu w poniedziałek o g. 9 w lokalu pana Spychały.

— Uroczystościowe Tow. gimn. Sokół na Winiarach w niedzielę o g. 3 w Urbanowie.

Obrona prawna.

— F. F. 100. Podatków komunalnych nie płać nauczyciele, których ustanowiono

przed 1 kwietnia 1909. — Podatki kościelne nie są podatkami komunalnymi, należy więc takowe a więc też podane mk. 9,60 zapłacić. Jeżeli w innych parafjach podatku kościelnego nie płacono, polegało na tem, że obowiązek utrzymywania kościoła ciążył na patronie.

— P. Janowi Guźdz. w Ch. Jeżeli sąsiad dobrowolnie nie chce cofnąć zamiany koni, natenczas pozostaje tylko droga procesowa.

— Nr. 112. Od dominjum wsparcia żadnego domagać się nie można. Należy się zgłosić do zabezpieczenia krajowego.

Wiadomości handlowe.

Poznań, dnia 17 listopada 1911.

Ceny zbożowe giełdy poznańskiej, notowane przez Patronat Związku Spółek (Sekretariat dla „Rolnika”).

	średni	połowa
Pszemica	195	193
Żyto	167	162
Jęczmień	191	183
Owies	176	172

(Wszystko za 1000 kg. netto franko Poznań).

Poznań, dnia 17 listopada 1911.

(Urzędowe notowania miejskiej komisji targowej na targu zbożowym).

	średni	połowa
Pszemica	19.50	19.30
Żyto	16.70	16.20
Jęczmień	19.10	18.30
Owies	17.60	17.20

Poznań, dnia 17 listopada 1911.

(Urzędowe sprawozdanie targowe miasta Poznania podług zestawienia policyjnego).

	naj-wyższa	naj-niższa	przeciętna
Inne artykuły:	M.	M.	M.
Stoma snopkowa za 100 kg.	5.00	4.60	4.80
Siano za 100 kg.	10.00	8.50	9.00
Groch żółty do gotowania	—32	—30	—32
Groch biały do gotowania	—50	—48	—50
Soczewica	—90	—70	—90
Ziemniaki	6.00	5.00	5.20
Masło za 1 kg.	3.20	2.80	3.00
Jaja za kopę	6.00	5.00	5.20
Mleko za litr	—22	—18	—20
od kulki za 1 kg.	1.80	1.60	1.70
od łopatki	1.60	1.40	1.50
od brzucha	1.50	1.30	1.40
od kulki	2.00	1.60	1.80
od łopatki	1.70	1.50	1.60
od kulki	2.00	1.80	2.00
od łopatki	1.70	1.60	1.70
od kulki	1.60	1.40	1.60
od łopatki	1.60	1.40	1.50
główniznainogi	0.60	0.50	0.50
sadio	1.40	1.20	1.30
szynka wędz.	2.00	1.80	2.00
słonina	1.60	1.50	1.60
Konina	0.60	0.50	0.50

Jeżeli

oszczędność jest główną podstawą dobrobytu tak pojedynczej jednostki jak całego społeczeństwa, to z zasady należy nam unikać wszelkich niepotrzebnych wydatków. Kto więc nie chce pieniędzy wydawać na próżno i opłacać ciężkiego podatku za zbędny luksus, jeżeli nie ma tyle siły wyżyć się nałogu palenia papierosów, to niechaj używa gatunki zamiast po 5 do 10 marek za setkę znane wyborne i tanie papierosy:

Mariposa
Wulkan
Wanda
Sokoły

po 2 marki nawet
mk. 1,50 za setkę

a przekona się, że płać grube pieniądze niepotrzebnie za uprzedzoną imaginację.

W danym razie lepiej różnicę tę zużyć na pożądane cele dobroczynne, a wptynęłoby w samem Poznaniu do kas ubogich rocznie przeszło milion marek. (810)

J. F. J. Komendziński, właściciel fabryki „Wulkan” w Dreźnie.

Dla dorosłych

Częstokroć bardzo niesprawiedliwie sądzi tenko myśli, że Scotta Emuleja nadejście jedynie jako środek wzmacniający dla dzieci. Żywność jej zaleca się także i do

Jedynie prawdziwa z niniejszą marką — Rybak wyczerpane siły potrzebują nowego odżywienia oraz odświeżenie

Scotta Emuleja. — gwarantujemy jego odżywienie oraz odświeżenie Scotta Emuleja.

Scotta Emuleja.

Scotta Emuleja — bywa wyłącznie w całości sprzedawaną i to nigdy luźno podług wagi i miary, lecz tylko w zalakowanych oryginalnych butelkach w kartonach z naszym znacznym ochronnym (Rybak z wielorybem). Scott & Bowne, G. m. b. H. Frankfurt a. M.

Składniki: Najdelikatniejszy medycynały tran 150,0, przednia gliceryna 50,0, fosforokwaskowe wapno 4,3, fosforokwask. natron 2,0, sproszk. tragan 3,0, najdelikat. guma arabska 2,0, wody 129,0, okowy 11,0 do tegoż aromatycznej Emuleja z cynamonem, migdałami i olejem Gautheria po 2 krople.

Przem. kaw. 28 lat liczący z bardzo dobrym charakterem pragnął by się

ożenić

z panną albo wdową z miasta lub ze wsi Łask. Oferty do eksped. Wielkop., pod nr. 5148

Skład kolonialny

z maglą i pomieszk w środku miasta Poznania jest z pow. zmiany zaraz do sprzed. Zgłosz. piém. do eksped. Wielkop., pod nr. 5128.

Pierzyna

spodek, 2 poduszki, czapka futrz., 2 kołnierze futrzane, 1 wiski burka tania do sprzed. ul. Wiktoria 17, wehód 4-ty I p. na prawo.

Dobrze prosp.

interes kolon.

z maglą do sortowania. Kierski, ul. Blichera 13.

Panne

do składu rzeźniczego lub ucennieć przyjmie od 1.12.11. także uczeń może się zgłosić. Ludwik Rest, ul. Cesarza Wilhelma nr. 19.

Pomocnika

młodszego, biegłego, poszukuje zaraz K. Jungbluth. Skład żelaza w Kruświcy.

W bieżącym tygodniu będą sprzedawane we wszystkich oddziałach wielkie zapasy towarów, które wskutek swych wartościowych cen nadają się już jako

zakupna gwiazdkowe.

Tani tydzień

Tania konfekcja damska

Bluski	z imit. flanelki	3,25, 2,50,	135
Bluski	z czystowłnianej sukna	6,50, 5,75,	475
Bluski	białe tiulowe	3,85,	250
Bluski	tiulowe na jedwabiu	7,50, 6,50,	475
Bluski	czystojedwabne, jednokolorowe i w paski	wartości do 18,50, teraz 9,75, 8,50	395
Bluski	z czystowłn. materiału z obojczykiem	wartość do 7,75, teraz 4,75,	295
Kostjomy	z angielskich i granatowych materiałów, Kabaty na jedwabiu	wartości do 50,000, teraz 25,00, 15,00 i	750
Suknie	z czyst. włn. materiałów modn wykonan.	wartość do 65,00, teraz 45,00, 38,00	2800
Paletoty angielskie		wartość do 15,00, teraz 9,75, 6,50,	450

Bielizna

Damska dzienna koszula	z haftow. obojczykiem	125
Damska dzienna koszula	z haftem. i wstążką naciaganą	175
Damskie majtki	do kolan z szerokim haftem	145
Damskie nocne kaftaniki	dzieżgane	135
Damskie nocne kaftaniki	z haftem	175
Partja hałek haftowanych	do wyszukau. teraz 3,65, 2,95,	245

Trykotaże

Męskie koszule nocne i kalessony	145
Damskie norm. koszule	z koronką, teraz 145
Podszewk. podstaniczki	teraz 88
Kaftanki damskie	z rękawami różowe i szare, teraz 85
Sweatery dla chłopców	teraz 1,35 i 95

Towary płóciennie i bawełn.

Hementuch 70 ctm. szeroki	mtr. 27 f.
Louisiana 80 ctm. szeroki	mtr. 38 f.
Barchan pikowy 75 ctm. szer.	mtr. 45 f.
Barchan kiprowany	biały, trwały gatunek, metr 42 f.
Linon na pierzyny	130 ctm. szeroki, metr 68 f.
Dowlas na prześcieradła	130 ctm. szer., metr 58 f.

Plaszcze wieczorowe

z sukna ciepło podszewkowane	1650
teraz 81,00, 25,00	
Spódnice kostjumowe	granatowe i z angielskiego materiału, teraz 7,50, 6,75
Barankowe matynki	wszystkie kolory, 3,95
Barankowe szlafrociki	wszystkie kolory, 15,00
Peleryny wieczorowe	wartości 18,50, teraz 650

Partja sukienek dziecięcych	z dobrych włn. materiałów w rozmaitych wielkościach do wyszukania	395
-----------------------------	---	-----

Partja paletocików dziecięcych i jacek	z angielskich i granatowych materiałów w rozmaitych wielkościach do wyszukania	300
--	--	-----

Fartuchy

Fartuchy bluskowe	z prima materiałów	125
Fartuchy na suknie	ładnie obsadzone	135
Fartuszki (tendelki)	białe i kolorowe	38
Fartuszki dla chłopców		48
Hengierki dla dzieci	rozm. wielkości	85
Tendelki	teraz bez wyjątku	98
z szelkami		

Towary wełniane

Męskie kamizelki igliczkowe	od 185
Damskie kamizelki igliczkowe	od 145
Wełniane damskie szale	na głowę, 1,25, 95 i 75
Wełniane damskie lacki	78, 58 i 45
Mocne spódniczki dla dzieci	1,50, 1,15 i 85

Materiały na suknie

Kratkowane materj.	na suknie podw. szerokości najnow. teraz metr	58
Szewiot i Diagonal	czysta wełna w wielu kolorach	85
Czystowłn. Serge	delikat. włókno w kolorach	145
Materiały na bluski	w delikat. paski teraz metr 1,25, 95 i	68
Materiały na domowe suknie	najnowsze desenie i szerokie, praktyczny podarek gwiazdkowy	52
Materiały kostjumowe	130 cm. szerokie mocny gatunek w angielskim guście	135

Barchany

Flanele na koszule	bawełniane ter. metr	32
Flanele na spódniki	bawełn. w paski i kratkow. ter. metr	48
Barchany na suknie	najnowsze desenie i kolory teraz metr	38
Flanelki na bluski	imit. teraz metr	48
Tureckie materiały	na matynki do wyszukania metr 85, 68 i	53

Firany i Dywany

Firany tiulowe	odpasowane, zwykłe 6,25, teraz 1 okno	475
Wierzchy na poduszki	kanap. pluszow. teraz	115
Wzorzyste firany	mulowe 1,25 cmt. szer. teraz metr	85

Partja zeszlorzonych deseni dywanów	250	niżej regularnej ceny
-------------------------------------	-----	-----------------------

Chodniki	zwykłe metr. 90	teraz 70
Kołdry watowane	160/200 cmt. zwyk. 6,00	425
Linoleum dywany	130/300 cm. teraz	200/300 800
z kawałka	teraz 395	

Mniejsza partja pojedynczych storów	wartości do 18,50
Seria I 500	Seria II 775

Czysto jedwabny taft

wielki sortyment kolorów, teraz metr 1,45

Czyst. jedw. Messaline

w wielu kolorach, teraz metr 1,45

Czysto jedwabny taft

czarny i biały, teraz metr 1,40

Partja jedwabi Gloria	245
teraz wszystko przecięciowo metr	

Kapelusze damskie ubierane

Serja I 675 Serja II 850 Serja III 1275

Ubierane kapelusze dziecięce	bardzo eleganckie, przecięciowo	285
Aksamitne kapotki dziecięce	elegancko ubierane, wartość do 6,50, teraz	285
Białe kapelusze „Gamin“	wartość do 9,50, teraz	350

Konfekcja biała

Zaboty tiulowe i batyst.	18
wartość do 45, teraz	
Zaboty i zabociki tiulowe i batyst.	28
wartość do 65, teraz	
Zaboty i zabociki	38
wartość do 95, teraz	
Dziecięce garnitury	58
kołnierzykowe przec. sztuka	
Partja kołnierzy gipirow.	68
okrągły fason, wartość 1,25, teraz	

Paski — Torebki

Aksamitne paski gumowe	48
szafka 95 i	
Paski złote plisowane	68
szafka 1,25, 95 i	
Dziecięce paski lakowe	15
wiele kolorów, sztuka	
Torebki aksamitne	95
ze sznurkiem, teraz 3,95, 2,95, 2,25, 1,95	
Torebki skórzane	125
teraz 3,95, 2,95, 1,95	

Rękawiczki

Igliczkowe rękawiczki	38
damskie, białe i kolorowe	
Igliczkowe rękawiczki	48
damskie, białe i kol. brzeg	
Damskie rękawiczki	48
trykotowe, białe i kolor.	
Damskie rękawiczki	68
trykotowe podszewkowane	
Rękawiczki męskie	48
trykotowe	

Pończochy

Damskie pończochy	38
popielate, włn. platirow.	
Damskie pończochy	85
czysta wełna, czarne i kolor.	
Damskie pończochy	110
I wełna, czarne i kol.	
Męskie skarpetki	38
wełna platirowana	
Męskie skarpetki	58
czysta wełna, kol.	

Gorsety

Frakowy gorset	185
popielaty drelch.	
Gorset dreliszkowy	245
z koronką	
Gorset dreliszkowy	340
długi na biodrach	
Gorset frakowy	425
długi prosty fason	
Gorset directoire	450
beznaganny fason	

Partja kolor. koszul wierzchnich	195
wartość do 6,50, teraz przeciętnie	

M. Schneider

Poznań,
ul. Berlińska 19.

Kto chce jeszcze osiągnąć pożyczkę

na kamienicę, lub gospodarstwo po 3 i pół procent, 4 1/2 proc. albo 4 i pół ora z 1/2 0/0, na amortyzację, lub stosownie podług umowy, niech się natychmiast zgłosi do firmy

Bolesław Mayer

Poznań (Posen) O. 1. Bäckerstr. 7). Telefon 2887.

Bank komisowy

Zakup i sprzedaż nieruchomości wszelkiego rodzaju!

Pierwszorzędny zakład dentystyczny

M. KANIASTY

POZNAŃ, plac Piotra nr. 3 I piętro

Przyjmuje przed południem od godz. 9—1,
po południu od godz. 3—6.

Sztuczne zęby, plomby złote itd.

po cenach nader przystępnych

Praktyka od roku 1890.

4502

Sprzedamy

zaraz przy dogodnych warunkach wpłaty:

1) **Gospodarstwo** 42 i pół mg. w **Rusocinie** st. kolej. Wiesenau. pow. Srem, z przeważnie pszenną ziemią, dobr. budynk. kompl. żywym i martw. inwentarz. oraz żniwem, szkoła w miejscu, do kościoła Wieszczyn 2 km.

2) **Obsada** w **Pyszący** 3 km. od Sremu, 2 i ćwierć mg. dobrej pszennej ziemi z dobr. budynkami. Szkoła w miejscu także i wielka cegielnia.

3) **Dom** w **Sremie** z 3 lokatorami, w którym od wielu lat dobrze prosperująca olejnia, jedyna na miejscu się znajduje przy wpłacie 2000 mk. zaraz na sprzedaż lub fachowcowi do wydzierżawienia, któryby w przyszłości mógł kupić.

4) **Dom** w **Sremie** z 6 mg. dobrej ziemi i zabudowaniem.

Poszukujemy

celem kupna rozmaite posiadłości tak większe jak i mniejsze.

Pośredniczymy

w zasięgu pieniędzy amortyzujących się przy niskiej prowizji.

Bank Parcelacyjny

e. G. m. b. H.

Srem — Schrimm.

Piwa nasze

bywają wytwarzane przy użyciu najprzedniejszych surogatów podług najnowszych doświadczeń techniki browarskiej i odznaczają się

czystością w smaku

i najwyższą zdrowotnością.

Upraszamy zrobić jedną próbę. Karta do zamówień do dyspozycji. — Prosimy zważać na powyższy znaczek ochronny.

Nowy Browar Poznański

Neue Posener Brauerei,

Posen W.

Telefon nr. 47.

Włosy damskie Warkocze

3 M. do 25 M. znanej do broci i wolbrzymim wyborze, także podkładki

St. Wenzlik,

Poznań O. 1., 19 ulica Wilhelmowska nr. 19 naprzeciwko Hotelu Francuskiego (w kącie.)

6 razy premiiowany w Paryżu, w Londynie itd. Zważać na nazwisko i nr. ulicy, aby zawodu uniknąć. Zamów. z prow. wykon. odwrotnie, własne wyczes. włosy mogą być wypr.

Bruno pończoszki żarowe

posiadają nieograniczoną trwałość, ponieważ po odpaleniu wytrzymują uderzenia i wszelkie wstrząśnienia.
W użyciu najtańszy fabrykat.

Bruno - Glühkörper - Aktiengesellschaft

Berlin N. 65, Liebenwalderstr. 10.

W własnym interesie żądać należy wypróbowanych pończoszek żarowych Bruno — nabyć można w wszystkich odnośnych interesach.

Dr. Stefan Wysocki

Lekarz-specjalista w chorobach skórnych i płciowych.

Poznań,

św. Marcina nr. 33.

Telefon 2600.

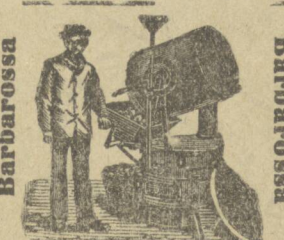
Überschüsse

aus der Oktober-Auktion in der städtischen Pfandleihanstalt bei den Pfändern Nr. 7366 bis 13191 sind gegen Vorzeigung der Pfandscheine bis spätestens 29. Januar 1912 abzuheben, sonst fließen sie dem Reservefonds zu.
Die Pfandleihanstalt Deputation.

Bracia Lesser

w Poznaniu Rycerska 16 polecają

pospiesz. parowniki do paszy dla bydła

z ugniataczem lub bez, Ventzkiego parowniki do paszy Płuczki do kartofli i buraków Maszyny do sortowania kartofli Siekacze do kartofli i buraków Maszyny do czyszczenia Sieczkarnie Maszyny do łamania kichów — Młecarnie Śrótowniki — Góple.

Likier

Pères Chartreux

wyszedł jako zwycięzca we wszystkich procesach w Niemczech i sprzedaje się go teraz tylko z obok stojącym podwójnym etykietem. Ostatni służy dla tego, ażeby identyczność wyrobu gwarantować identycznością fabrykantów. W rzeczywistości nie nie zmienione, jest tylko miejscowość wyrobu i dla tego trzeba odtać żądać obok stojącą butelkę, ażeby dostać prawdziwy

Chartreuse-likier

który wyrabiają Pères Chartreux mnié w Tarrogonie podług ich własnego i im znanego przepisu i z tych samych roślin jak przedtem.

Wyłączny zastępca w Berlinie:

Panowie Max Neuber & Cie.,
Berlin W. 15, Kaiser-Allee 205.

Nowo założona Poznańska Fabryka Czekolady i Kakao

„GONDA“

T. z. o. p.
Telefon 2641 Poznań, ul. Warszawska 910 Telefon 2641 poleca

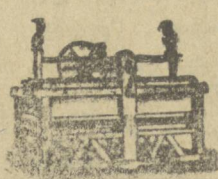
znakomite swe wyroby czekolady i kakao

w najrozmaitszych gatunkach, nieustępujących najlepszym fabrykatom zagranicznym.
Do nabycia w składach kolonialnych, delikatesów, cukrowniach i drograch.

Staś mi pierścioneł przyniósł w podarku Jasio przedudny róż wianek Tyś mi pierników przyniósł z jarmarku Więc Kazio, tyś mój kochanek.

Pierniki Markiewicza są najlepsze i najtańsze!

J. Schammel

Wrocław XXIII, Ysselsteinstr. przy przedłużonej Bohrauerstr.

specjalna fabryka

angielskich magli kręconych

Przez urząd patentów zastrzeżone.

Cenniki darmo! Płata ratami dozwolona!

Baczność!!!

Pieca żelazne Pieca naftowe

Kuchenki żelazne
Kuchenki gazowe
Przedstawki do piecy
Pudła do węgla
Lampy kuchenne
Latarnie do powozów
Latarki, lichtarze
Bańki do nafty
Postumenty do parasoli
Postumenty do garderoby
Powieszadła Bańki do nóg
Maty do nóg itd.

Stefan Twardowski,

Skład sprzętów kuchennych i domowych.

Poznań, Stary Rynek 79.

(5001)

Fretki

dobrze polujące od 10—11 mk. za sztukę. Siatki do chwytania tużin 4,50 m. Kagańce 75 fen., Obroża 50 fen. poleca 4206

Seller, handel ptaków

Poznań, św. Marcina 55.

Na sali Bazarowej, w poniedziałek, 27 list. o 8 g.

Koncert

Raula Koczalskiego

ze współudziałem panny

Wiesławy Cichowiczówny

Bilety po M. 4 20, 3 15, 2 10 i 1 05 u Bote & Bock.

Spółka stolarska POZNAN tylko Jozuicka 5

meble i całkowite wyprawy w wielkim wyborze po przystępnych

**Jedyna parowa warzelnia
smalcu**
M. Jezierski, Poznań,
ul. Południowa 4 (Südstr. 4) (3941)
poleca rozmaite gatunki smalcu
i tłuszczy także słoniny.
Proszę zażądać najnowszego cennika.

**kuźnią do wyrobu noży,
ślufiarnią pierwszorzędną**
(także do ślufowania wklesłego)
na sposób solingki.

Moja ślufiarnia zaopatrzona zostanie w najmodniejsze i naj-
lepsze urządzenia.
Ostrzenie i obciąganie brzytw jako też wszelk. ga-
tunków noży i nożyczek wykonywane będzie przez naj-
dzielniejsze siły z największą sumiennością i znajomością rzeczy.
Polecam i odnawianie sztuczy i przedmiotów po naj-
tańszych cenach.
Dorabianie nowych trzonków i ostrzy do noży kleszon-
kowych, kuchennych i stołowych jako też wprawianie
tychże według najnowszego sposobu.

Szybka usługa! Najtańsze ceny!
L. Sochaczewski,
Pleszew (Pleschen).

Chcąc
bez fenyga pieniędzy zarzykować, to znaczy
swoim cierpieniem
jak reumatyzmowi, postrzałowi, bó-
lowi głowy i t. d. zapobiedz czyli usu-
nąć; do tego stopnia, że takowe wcale się nie ukaza?
Trzeba więc pójść do najbliższej apteki lub drogerji
i zażądać
wysoko karmelitkańskiego
AMOL
(destylat).
Amol bowiem pomaga pewnie i natych-
miast pod zupełną gwarancją.
Pieniądze będą zwrócone w razie
niezadowolenia.
Cena 50 fen., większe buteleczki mk. —,75 i mk.
1,25, butelki wielkie tak zwane familijne mk. 3,50.
Do nabycia w aptekach i drogerjach.
Przesyłka Amolu
Amol-Versand, Hamburg 39.

Persil

Beznagannie wyprana
przytem świeża i woniejąca, jakby bielona na
trawniku, będzie każda sztuka bielizny, skoro do jej
prania używa się tylko Persilu, bez dodatku mydła
i proszku. Tarcie i szczerkowanie zbyteczne, przeto
nie niszczy się materji! Prosimy spróbować!
Do nabycia tylko w paczkach oryginalnych.
HENKEL & Co., DÜSSELDORF.
Jedyni fabrykanci znanej również powieści
Henkel'a sody do bielenia

Srótownik angielski
oryginalny
Rapid
i rozmaitych innych konstrukcji
Płoczek
do kartofli żelazne.
Sortowniki do kartofli
o płaskich sitach nowej konstrukcji
Szatkownice do kapusty.
Rozdrabiacze do kuchow.
Siekacze do kartofli i buraków
rozmaitych systemów. Beezki stalowe cynkowane do wody
i gnijówki, z pompą lub bez także Wagi do bydła najnowszej
konstrukcji Wagi śpiżniowe, jako też wszelkiego rodzaju
machiny poleca po jak najtańszych cenach
Adres do listów: **A. Bryliński** Adres do telegr.: **A. Bryliński**
Poznań — Posen. Posen.
Telefon nr. 67.
Kantor i wielka wystawa wszelkiego rodzaju machin różni-
czych przy ulicy Ryckowskiej nr. 14. Wielkie składy ma-
chiny na placu kolejowym. Własna pracownia

Piece
Iryjaki z ogniem
nieustającym w u-
życiu bardzo prak-
tyczne z powodu
oszczędności
opału
Nr. 1 2 3 4
Mrk. 19,— 21,— 25,— 29,—
Nr. 5 6 7 8
Mrk. 35,— 38,— 51,— 55,—
włącznie 2 rur, 2 kolan z dostawą
franko do najbliższej stacji kolej.
Do kapusty
krajania maszyny „Ponania“ w
użyciu najlepiej po M. 22,50.
do ważenia jakości zbo-
ża po M. 12,— i 16,—
do ważenia zawartości
mączki w kartoflach po M. 35,—
za sztukę.
Maszyny do wylegania
kurcząt po cenach fabryczn.

Kawa
parzona na maszynie z gwizdawką
bez sitak jest najlepsza i naj-
smaczniejsza
na 2 4 6 8
Mrk. 10,50 12,50 15,— 16,50
na 10 12 20
Mrk. 18,— 20,— 25,—
Tacki odpowiednie po M. 4,50
i 5,50 za sztukę.
Łóżka
z materacem po M. 10,—, angielskie po M. 22,50.
Kłozety pokojowe, bidety, postumenty do
garderoby.
Rolasy do okien kwadr. metr od M. 2,—.
Konwie do transportowania mleka 20-litrowe po M.
6,50 za sztukę.
Maszyny do prania parowe „Johna“ po M. 30,—.
Ramy do firan suszenia od M. 10,50 dostarcza
Firma T. Otmianowski,
Poznań—Bazar. Telefon 565.

30 fen.
Odkurna mydło
pozostaje przy
dawnej cenie
30 fen.

Gwiazdkowy katalog każdemu gratis i fran-
ko 25 nut dołącza się
do każdej cytry gratis.

Cytra harfowa Le-
z 5 akord. 41 strun 9,50 m. paze
z 6 akord 49 strun 11,50 m. cytry
po-
dług
Mandol z wzmocnion. akord.
katalog 5 akord. 56 strun 10 m.
logu 6 akord. 67 strun 12 m.
Każdy może natychmiast grać bez poprzedniej znajomości nut.
Przesyłka za zaliczkę Porto i opakowanie 80 fen. Zamawiać
tylko u **Roberta Husberg'a**, Neuenrade i. Westf. 96 b.

Wielka wyprzedaż
z powodu przeprowadzki
po bajecznie tanich cenach.
(4167)
Najpierwsza, najstarsza i największa
fabryka instrumentów muzycznych w Poznaniu.
Ponieważ za tysiące i tysiące marek od moich fa-
brycznych ludzi, podług najnowszego systemu, dalem różne instru-
menta zrobić i teraz na składzie się znajdują, sprzedaję o wiele
taniej niż fabryki w Markneukirchen, Klingenthal, Neuroda, West-
falji itd. — Harmoniki od 40 fen. do 2 mk. Harmoniki z
2, 3, 4 do 6 kluczami od 3 do 20 mk. Harmoniki z podwójną
klawiaturą od 8 do 30 mk. Skrzypce od 50 fen. do 250 mk.
Skrzypce dla uczniów od 7 do 10 mk Skrzypce dla
preparandów z smyczkiem i pudłem 12 mk. Skrzypce
koncertowe 15 do 200 mk. itd. Futerały do skrzypiec
od 2,50 do 15 mk. Harmoniki ustne w 200 rozmaitych ro-
dzajach, od 10 fen. do 6 mk. — Mam na składzie wszelkie wogóle
istniejące instrumenta muzyczne wraz z dodatkami. Przy zamó-
wieniach listowych wystarczy podać jedynie rodzaj instrumentu i
cenę, a wysle się według żądania z gwarancją ku zupełnemu zado-
woleniu zamawiającego. Nieodpowiadające życzeniom ins rumenta
chętnie przyjmuje się z powrotem i zamienia na inne.
Założony 1790. **W. Elblch** Założony 1790.
w Poznaniu, ulica Wrocławska 60.
Maszyny mówiące
śpiewające i do tańca wygrywające dla osób
prywatnych i restauratorów
Automaty z przyrz. do wr. us. pien.
Płyty i igły po najtańszych cenach.
Wielki warsztat reparaacyjny.
Cenniki na żądanie gratis i franko.

Rdzenne mydło Rion

Niezbędne mydło do prania u tysięcy pań domu
paczka funtowa 40 fen.
Jedyny fabrykant:
W. Kionka, fabryka mydła, Sagan.
Zastępca: **W. Dalkowski,**
Poznań, ul. Ludwiki 11.

W obecnie drogim czasie poleca
MAGGIego kostki bulionowe
(5 kostek 20 fen. pojed. 5 fen.)
do przyrządzenia najlepszej zupy, rosółu mięsnego, potraw mię-
snych, sosów i jarzyn **Drogerja J. Echaust, Po-**
znań, św. Marcina 22.

Kanapy
gwarantujemy najlepsze materace wy-
robione w własnej pracowni po-
długolami gwarancji, oraz
meble
stary, smaki do bielizny, łóżka,
krzesła, lustra itd. po reszawie
do niskich cen stałych cenach
P. Brzozdowski, w. Marcina 51c
Wyprawy całkowicie jaknajtańsz
Zasada: Większy obrót, mały koszt
Op. uprzejm. swatac na firmę
Telefon 1910.
Cenniki ilustrow. darmo i franko.

Sledzie
solone i opiekane
Sardynki w oliwie
Sardale w soli
w oryginalnych ankrach i sader-
kach pocztowych.
Olej do jedzenia
Natę
Smotę, papę i karbolineum
polecają hurtownie najtańszej
Maciejewski & Co
Szczeciński hurtowny handel
śledzi i natę
Poznań, Posen O. 1
W. Garbary 23. Telef. 140
Adres do listów:
Maciejewski & Co. Posen O. 1.
Adres do telegr.:
Heringgrossist Posen.
W poł. od godz. 1—2 zamknięte.

Żądajcie
Cenniki darmo i franko
Na zegarki, budziki i łańcuszki,
brozki, pierścionki, kołczyki,
krzyżki, medaliki, breloki, bran-
zoletki, korale, lornetki, termo-
metry, brzytwy, noże, maszyny
do spuszczenia włosów, nożyczki,
pistolety, rewolwery, stemple,
drukarnie, portmonetki, kufry,
ajki, cygarniczki, gramofony,
płyty polskie, harmoniki, flety,
klarnety, skrzypce, bębny, tam-
boriny, książki do nabożeństwa
i powieści, perfumy, garderoba
męzka, obuwie, stielki, rękawiczki,
damskie bluzki, suknie, chustki,
fartuchy itd. Adres:
Hieronim Tilgner, Berlin Panistr. 8

Żądajcie
Cenniki darmo i franko
Na zegarki, budziki i łańcuszki,
brozki, pierścionki, kołczyki,
krzyżki, medaliki, breloki, bran-
zoletki, korale, lornetki, termo-
metry, brzytwy, noże, maszyny
do spuszczenia włosów, nożyczki,
pistolety, rewolwery, stemple,
drukarnie, portmonetki, kufry,
ajki, cygarniczki, gramofony,
płyty polskie, harmoniki, flety,
klarnety, skrzypce, bębny, tam-
boriny, książki do nabożeństwa
i powieści, perfumy, garderoba
męzka, obuwie, stielki, rękawiczki,
damskie bluzki, suknie, chustki,
fartuchy itd. Adres:
Hieronim Tilgner, Berlin Panistr. 8

Tanie czeskie pierze
1 funt dar-
tego 1 mk.
przed pół-
biale 1 mk.
30. 1 funt
biał. kwapu
skuban. 1 mk. 70 i 1 mk. 90.
1 funt śnieżno białego naj-
delikat. dartego 2 mk. 70 i
3 mk. 40. Przes. wolna od cla
za zaliczką od 10 funt. fran-
ko. Wymiana dozwolona za
niestós. pieniądze z powro-
tem. Cennik darmo
S. Benisch, Deschenitz
Nr. 848. (Czechy, Böhmen.)

Zegarki i biżuterja
łańcuszki, pier-
ścionki, branso-
letki itd. po osob.
cenach wprost pry-
watnym. Niemie-
cki katalog (400 stron) dar-
mo i franko. **Lyra-Werke**
Hermann Klaassen, Prenzlau
Postfach U. 745.

Żądajcie
Cenniki darmo i franko
Na zegarki, budziki i łańcuszki,
brozki, pierścionki, kołczyki,
krzyżki, medaliki, breloki, bran-
zoletki, korale, lornetki, termo-
metry, brzytwy, noże, maszyny
do spuszczenia włosów, nożyczki,
pistolety, rewolwery, stemple,
drukarnie, portmonetki, kufry,
ajki, cygarniczki, gramofony,
płyty polskie, harmoniki, flety,
klarnety, skrzypce, bębny, tam-
boriny, książki do nabożeństwa
i powieści, perfumy, garderoba
męzka, obuwie, stielki, rękawiczki,
damskie bluzki, suknie, chustki,
fartuchy itd. Adres:
Hieronim Tilgner, Berlin Panistr. 8

Instrumenty muzyczne
wszelk. rodz. po
cenach wyjątk.
wprost dla od-
biorców. Prze-
pisany katalog
400 stron zaw.
w niem jęz. wys. darmo i fr.
Lyra-Werke Hermann Klaassen in
Prenzlau, Postfach M 745

Liegnitz.
złota szoferska Silesia
Wrocław Breslau Herdainsr. 96
kształci natusmiennie na
kierowników samo-
chodów. Wstęp każdego
czasu. Prospekt gratis.
Telefon 7263.

Wiatrak
8 mórg roli i budynki w najlep-
szym porządku, w dobrej okolicy,
dużo do mielenia, zaraz na sprze-
daż z powodu innego przedsię-
biorstwa. Zgłoszenia przyjmuje
eksped. Wielkop. pod nr. 5015

Poszukuje się **dzierżawy**
kramu lub gościnca
na wsi. Zgłoszenia przyjmuje
eksped. Wielkop. pod nr. 5105

Kulka futer
męskich, obsady skunksowe mało
używanych także i damskie tanie
do sprzedania Poznań-Wilda, ul.
Następcy tronu 24 a part. na lewo.

Pewna egzystencja!
Dobrze zaprowadzony skład wę-
gli połączony ze składem kolon-
ialnym jest zaraz lub później
do kupienia. Do objęcia potrzeba
około 2 000 mk. Łaskawe zgło-
szenia uprasza **J. Krużycki,**
Posen O 5 Bacht. 6.

Młodszy
pomocnik
może się zgłosić zaraz lub później
do handlu kolon. wyszynku przez
eksped. Wielkop. pod nr. 5096

Il-gi służący
poszukuje miejsca od 1. 1. 1912.
Zgłoszenia przyjmuje ekspedycja
Wielkop. pod nr. 5103.

Ucznia
syna uczciwych rodziców przy-
jmuje zaraz **W. Jarczewski.**
Handel lakoci, win i cygar. **Ko-**
ścian — Kosten

Młodsze
pomocnika
do składu kolon. przyjmie od 1.
12. 11. **L. Kubański,** ul. Pół-
wiejska nr. 6. Przedstawienie
osobiste konieczne. Kosztów po-
dróży nie zwraca się.

Dobrze polecony
ekspedjent
i korespondent
z branży kolon. i delik. może
się zaraz zgłosić do eksped. Wiel-
kopolanina pod nr. 5084.

Porządna uczciwa
panienka
poszukuje od 1. 12. 1911 miejsca
do bufetu. Zgłoszenia upr.
pod lit. **S. K.** Postlagerat
Kriewen.

Młodzi ludzie
od 14—35 lat, którzy chcą się w kilku tygod-
niach wyjechać za-
bawiać, śmiejąc się i
kolejować, w
niem. jęz. wys. darmo i fr.
Lyra-Werke Hermann Klaassen in
Prenzlau, Postfach M 745